

Paper Type: Original-Application

Measuring partial and total factor productivity of the country's economic sectors

Mohammad Khodabakhshi * , Zahra Cheraghali

Department of Mathematics, Shahid Beheshti University, Tehran, Iran.

Citation:

Khodabakhshi, M., & Cheraghali, Z. (2021). Measuring partial and total factor productivity of the country's economic sectors. *Journal of decisions and operations research*, Volume (Issue), PP.

Received:

Reviewed:

2021

Revised:

Accept:

Abstract

Purpose: Due to the importance of productivity index in the economy, in this article we will discuss the different approaches that are used to measure partial and total factor productivity.

Methodology: In all economic and social organizations and systems, the concept of productivity is very important and is examined using different approaches. Without the goal of productivity, no business will find a suitable direction, and without measuring productivity, there will be no control over business. Measurement is the first step towards control and ultimately improvement. Productivity can be divided into two categories, partial and total factor productivity. Total factor productivity in the economy has a significant impact on increasing GDP growth.

Findings: According to the results obtained for the Malmquist index of the industrial sector in 2011, the productivity growth of total factor productivity has been desirable, but productivity in the mining sector has had the greatest decrease. The productivity growth of total factor productivity of the economy in 2011 is almost uniform.

Originality/Value: By using the real data of Iran in 2011 calculate partial and total factor productivity with different approaches.

Keywords: Economics, Partial and Total Factor Productivity, Data Envelopment Analysis.

 Mkhbakhshi@yahoo.com:

 <http://dx.doi.org/10.22105/dmor.2021.279861.1352>

Licensee. **Journal of Decisions and Operations Research**. This article is an open access article distributed under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>).

نوع مقاله: پژوهشی-کاربردی

اندازه‌گیری بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید بخش‌های اقتصادی کشور

محمد خدابخشی*، زهرا چراغعلی

گروه ریاضی کاربردی و صنعتی، دانشگاه شهیدبهشتی، تهران، ایران.

چکیده

هدف: با توجه به اهمیت شاخص بهره‌وری در اقتصاد، در این مقاله رویکردهای مختلفی که برای اندازه‌گیری بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید استفاده می‌شوند را مطرح می‌کنیم.

روش‌شناسی پژوهش: در کلیه سازمان‌ها و نظام‌های اقتصادی و اجتماعی مفهوم بهره‌وری از اهمیت بسیاری برخوردار است و با استفاده از رویکردهای مختلفی مورد بررسی قرار می‌گیرد. بدون هدف بهره‌وری، هیچ کسب و کاری جهت مناسبی پیدا نخواهد کرد و بدون اندازه‌گیری بهره‌وری، هیچ کنترلی بر روی کسب و کار وجود نخواهد داشت. اندازه‌گیری، اولین قدم به سمت کنترل و در نهایت بهبود می‌باشد. بهره‌وری را می‌توان به دو دسته، بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید تقسیم کرد. بهره‌وری کل عوامل تولید در اقتصاد، در افزایش رشد تولید ناخالص داخلی تاثیر بسزایی دارد.

یافته‌ها: با توجه به نتایج بدست آمده برای شاخص مالم کوئیسیت بخش صنعت در سال ۱۳۹۰، رشد بهره‌وری کل عوامل تولید مطلوبی داشته است، اما بهره‌وری در بخش استخراج معدن بیشترین کاهش را داشته است. رشد بهره‌وری کل عوامل تولید اقتصاد در سال ۱۳۹۰ تقریباً یکنواخت می‌باشد.

اصالت/ارزش افزوده علمی: با استفاده از داده‌های واقعی سال ۱۳۹۰ ایران به محاسبه بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید با رویکردهای مختلف می‌پردازیم.

کلیدواژه‌ها: اقتصاد، بهره‌وری، بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید، تحلیل پوششی داده‌ها

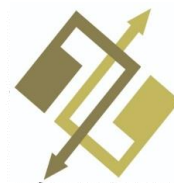
۱- مقدمه

اهمیت بررسی بهره‌وری در همه سازمان‌ها حائز اهمیت می‌باشد. بر اساس تعریف آژانس بهره‌وری اروپا، "بهره‌وری یک نگرش ذهنی است، رویکردی است که به صورت مداوم به دنبال بهبود آنچه که هست، می‌باشد. بهره‌وری اعتقاد راسخ است به این که هر کس می‌تواند بهتر از دیروز کار کند و فردا نیز از امروز بهتر کار خواهد کرد".

* نویسنده مسئول

Mkhabakshi@yahoo.com

<http://dx.doi.org/10.22105/dmor.2021.279861.1352>

همانطور که در گزارش سایت سازمان ملی بهره‌وری ایران اشاره شده است: "سازمان ملی بهره‌وری ایران به عنوان یک نهاد حاکمیتی، مسئول برنامه‌ریزی، سیاستگذاری، راهبری، پایش و ارزیابی بهره‌وری همه فعالان اقتصادی و عوامل تولید از جمله نیروی کار، سرمایه، انرژی، آب و خاک و تهیه و تدوین شاخص‌های استاندارد بهره‌وری به ویژه بهره‌وری سبز، ارتقای بهره‌وری در تمامی بخش‌های اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی، دولتی و غیردولتی در چارچوب قوانین، سیاست‌ها و اسناد بالادستی است."

بیشتر متونی که درباره ارزش افزوده می‌باشند، ارزش افزوده را براساس تابع کابداگلاس تخمین می‌زنند. تابع کابداگلاس در مباحث اقتصاد خرد، مورد توجه بسیاری از اقتصاددانان است. فرم تابع کابداگلاس برای بیان ارزش افزوده به صورت زیر است:

$$y_t = A \times L_t^{\alpha_L} \times K_t^{\alpha_K} \quad (1)$$

در رابطه ۱، y_t ارزش افزوده در زمان t ، K_t موجودی سرمایه در زمان t ، L_t تعداد نیروی کار در زمان t ، α_L سهم عامل کار در ارزش افزوده و α_K سهم عامل سرمایه در ارزش افزوده می‌باشد و A بهره‌وری کل عوامل تولید است. همانطور که در رابطه ۱ مشاهده می‌شود، ارزش افزوده تحت تاثیر دو عامل تغییر می‌کند: ۱. رشد نهاده‌ها (سرمایه و نیروی کار) ۲. بهبود بهره‌وری کل عوامل تولید.

یکی از تعاریفی که برای تولید ناخالص داخلی در نظر گرفته می‌شود، مجموع ارزش افزوده بخش‌های مختلف اقتصاد می‌باشد در نتیجه اگر دو عامل ذکر شده افزایش یابند، تولید ناخالص داخلی نیز افزایش می‌یابد و این امر سبب می‌شود رشد تولید ناخالص داخلی نیز افزایش پیدا کند. افزایش رشد تولید ناخالص داخلی سبب بهبود عملکرد تولید جامعه و بهبود کیفیت زندگی افراد جامعه می‌گردد. اگر بتوان تولید را بیشتر کرد، علاوه بر بهبود رشد اقتصاد، می‌توان مشکل بیکاری در جامعه را نیز کاهش داد.

برای محاسبه بهره‌وری کل عوامل تولید می‌توان از روش‌های اقتصادی و تحلیل پوششی داده‌ها استفاده کرد. روش‌های اقتصادی که در این مقاله برای محاسبه بهره‌وری کل عوامل تولید استفاده می‌شوند روش کندریک، دیویژیا و مانده سولو می‌باشند. یکی از روش‌هایی که برای بررسی بهره‌وری کل عوامل تولید در تحلیل پوششی داده‌ها استفاده می‌شود روش مالم کوئیست می‌باشد. یکی از مزیت‌های استفاده از روش مالم کوئیست نسبت به برخی از شاخص‌های بهره‌وری اقتصادی، این است که در روش مالم کوئیست نیازی به دانستن قیمت ستانده‌ها (خروجی‌ها) و نهاده‌ها (ورودی‌ها) نداریم. همچنین در این روش می‌توانیم تغییرات بهره‌وری کل عوامل تولید را به دو بخش تفکیک کنیم: تغییرات تکنولوژی و تغییرات کارایی.

عباسیان و مهرگان^۱ (۲۰۰۷) بهره‌وری عوامل تولید بخش‌های اقتصادی کشور را با استفاده از تحلیل پوششی داده‌ها مورد بررسی قرار دادند. سبحانی و عزیز محمدلو^۲ (۲۰۰۸) به بررسی بهره‌وری عوامل تولید در زیر بخش‌های صنایع بزرگ ایران پرداختند. مهرآرا و احمدزاده^۳ (۲۰۰۹) درباره رشد بهره‌وری کل عوامل تولید و رشد نهاده‌های تولیدی کار و نیروی سرمایه در رشد تولیدات بخش‌های عمده‌ی اقتصاد و کل اقتصاد غیرنفتی طی دوره‌ی ۱۳۸۳-۱۳۴۵ مطالعاتی را انجام دادند. امیرتیموری و خلیلیان^۴ (۲۰۱۰) به بررسی رشد بهره‌وری کل عوامل تولید در بخش‌های مهم اقتصاد ایران طی برنامه‌های توسعه اول، دوم و سوم با استفاده از رویکرد *DEA* و شاخص مالم کوئیست در طی سال‌های ۱۳۸۳-۱۳۶۸ پرداختند. را و شستالوا^۵ (۲۰۱۱) رابطه بین رویکردهای مختلف بهره‌وری کل عوامل تولید با مانده سولو را مورد بررسی قرار دادند. نادعلی و همکاران^۶ (۲۰۱۲) به بررسی ارتباط میان بهره‌وری و رشد بخش نفت در اقتصاد ایران با استفاده از تکنیک آزمون ریشه واحد و هم انباشتگی پرداخته‌اند. محمدزاده و همکاران^۷ (۲۰۱۳) به بررسی بهره‌وری و رشد اقتصادی کشورهای در حال توسعه منتخب با استفاده از روش تحلیل پوششی داده‌ها و شاخص مالم کوئیست پرداختند. دیزجی و کتابفروش‌بدری^۸ (۲۰۱۵) به بررسی

^۱ Abbasian and Mehregan

^۲ Sobhani and Aziz Mohammad Lou

^۳ Mehrara and Ahmadzadeh

^۴ Amirteymouri and Khalilian

^۵ Raa and Shestalova

^۶ Nadali et al.

^۷ Mohamadzadeh et al.

^۸ Dizaji and Ketabforoush Badri

آثار توسعه انسانی بر بهره‌وری نیروی کار در کشورهای منتخب *OECD* پرداختند. تانگ و همکاران^۱ (۲۰۱۷) به بررسی و تجزیه بهره‌وری کل عوامل تولید کشور چین در طی سال‌های ۲۰۱۳-۲۰۰۳ با استفاده از شاخص مال‌کوئیست پرداخته‌اند. معتمدی و رحمانی^۲ (۲۰۱۸) در مقاله‌شان به تاثیر سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی بر تشکیل سرمایه، بهره‌وری نیروی کار و رشد اقتصادی در کشورهای در حال توسعه پرداختند. دیزجی^۳ (۲۰۱۸) با استفاده از شبکه‌های عصبی پیش‌خور با الگوریتم پس از انتشار خطا به بررسی پیش‌بینی بهره‌وری کل عوامل تولید در اقتصاد ایران در طی سال‌های ۱۳۷۵ تا ۱۳۹۵ پرداخته‌اند. عیسی زاده و صوفی مجیدپور^۴ (۲۰۱۸) به بررسی رشد بهره‌وری کل و تغییرات تکنولوژی و کارایی ۱۳۵ صنعت در طی سال‌های ۱۳۹۳-۱۳۷۹ پرداختند. محمودی و همکاران^۵ (۲۰۱۹)، بهره‌وری کل عوامل تولید در شرایط تحریم‌های اقتصادی را در طی سال‌های ۱۳۵۸ تا ۱۳۹۵ بر بخش‌های صنعت، کشاورزی و حمل-ونقل با استفاده از شاخص مال‌کوئیست مورد بررسی و تحلیل قرار داده‌اند. زارع جوتقانی و کریمی^۶ (۲۰۱۹) به ارزیابی و سنجش رشد بهره‌وری کل عوامل تولید در سطح بخش‌های اقتصادی در ایران با استفاده از رویکرد داده-ستانده در سطح ملی پرداخته‌اند. نوروزی و همکاران^۷ (۲۰۲۱) با استفاده از الگوریتم شبکه‌های عصبی مصنوعی به بررسی عوامل موثر بر رشد بهره‌وری ایران پرداختند.

یکی از راه‌های دستیابی به افزایش رشد اقتصادی، افزایش ارزش افزوده می‌باشد. همانطور که گفته شد یکی از راه‌های افزایش ارزش افزوده استفاده کارا از نیروی کار و سرمایه می‌باشد که در صورت افزایش بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید این امر محقق خواهد شد. با توجه به ضرورت این موضوع و اهمیت بهبود بهره‌وری، هدف از این پژوهش بررسی بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید بخش‌های اقتصادی می‌باشد. یکی از ویژگی‌های مقاله این است که همزمان در مقاله می‌توان چهار رویکرد بهره‌وری کل عوامل تولید را مشاهده کرد. با توجه به اهمیت بهره‌وری در رشد تولید ناخالص داخلی و تاثیر آن بر رشد اقتصادی در این مقاله سعی داریم، بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید بخش‌های اقتصادی ایران در سال ۱۳۹۰ را بررسی کنیم. یکی از سوالات مهم در راستای بهبود بهره‌وری اقتصاد کشور این است، کدام بخش‌های اقتصادی کشور کاهش بهره‌وری دارند. یکی دیگر از مزیت‌های مقاله حاضر این است که با توجه به نتایج بدست آمده از شاخص مال‌کوئیست، هر بخش می‌تواند ضعف عملکرد بهره‌وری خود را مشاهده کند و سعی کند در جهت گام بردارد که سبب بهبود بهره‌وری شود. با استفاده از نتایج بدست آمده تحلیل خواهیم کرد، کدامیک از بخش‌های اقتصادی کاهش بهره‌وری دارند و این کاهش بهره‌وری بدلیل تغییرات تکنولوژی است یا تغییرات کارایی. به نظر می‌رسد که این اولین مقاله‌ای باشد که همزمان چهار رویکرد بهره‌وری را مورد تجزیه و تحلیل قرار داده است.

ساختار مقاله بدین نحو می‌باشد: در بخش دوم، رویکردهای مربوط به محاسبه بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید بیان می‌شوند. در بخش سوم، رویکردهای مختلف مطرح شده در بخش دورا برای داده‌های واقعی بخش‌های مختلف اقتصاد و کل اقتصاد در سال ۱۳۹۰ ایران اجرا و تحلیل می‌کنیم. در بخش چهارم، نتیجه‌گیری و پیشنهادات مطرح خواهد شد.

۲- بهره‌وری

بهره‌وری به صورت نسبت بین مقدار خروجی به ورودی‌ها تعریف می‌شود. با توجه به توضیحاتی که در سایت سازمان ملی بهره‌وری ایران بیان شده است: "روند تغییرات بهره‌وری کل عوامل تولید پس از پایان جنگ تحمیلی تا نیمه دهه هشتاد شمسی روندی رو به رشد داشته است که این روند تا حد زیادی منطبق با رشد بهره‌وری سرمایه و نیروی کار بوده است. اما از نیمه دهه هشتاد تاکنون رشد بهره‌وری کل عوامل تولید علی‌رغم نوسانات دوره‌ای موفق شده است. روند تغییرات شاخص بهره‌وری سرمایه کامل منطبق با بهره‌وری کل عوامل تولید بوده است."

^۱ Tang et al

^۲ Motamedi and Rahmani

^۳ Dizaji

^۴ Eisazadeh and Soufimaajidpout

^۵ Mahmodi et al.

^۶ Zare Joneghani and Karami

^۷ Norozi et al.

بهره‌وری عوامل تولید به دو دسته تقسیم می‌شود: ۱. بهره‌وری جزئی عوامل تولید ۲. بهره‌وری کل عوامل تولید. تفاوت اصلی این دو دسته مربوط به نحوه ارتباط خروجی با تعداد ورودی‌ها می‌باشد. اگر ارتباط خروجی تنها با یک ورودی در نظر گرفته شود در این صورت از شاخص بهره‌وری جزئی عوامل تولید استفاده می‌شود اما اگر ارتباط خروجی با کل ورودی‌ها را در نظر بگیریم در این صورت از شاخص بهره‌وری کل عوامل تولید استفاده می‌کنیم. برای محاسبه بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید رویکردهای مختلفی وجود دارد. در ادامه برخی از این رویکردها را توضیح خواهیم داد.

۱-۲- بهره‌وری جزئی عوامل تولید

شاخص بهره‌وری جزئی عوامل تولید (PFP)^۱ از تقسیم خروجی به مقدار یکی از عوامل ورودی بدست می‌آید. با توجه به اینکه این شاخص در اقتصاد جایگاه مهمی دارد و می‌خواهیم این شاخص را در اقتصاد ایران مورد بررسی و تحلیل قرار دهیم، فرض می‌کنیم که خروجی در نظر گرفته شده ارزش افزوده باشد. به منظور خارج ساختن تورم، لازم است از ارزش افزوده به قیمت ثابت سال پایه استفاده شود. با توجه به نوع شاخص، ورودی‌ها نیروی کار یا سرمایه می‌باشند. با در نظر گرفتن خروجی و ورودی‌های ذکر شده، شاخص‌های بهره‌وری نیروی کار و سرمایه را بیان می‌کنیم.

۱-۱-۲- بهره‌وری نیروی کار

بهره‌وری نیروی کار نشان‌دهنده مقدار تولیدی است که هر واحد نیروی کار در جریان تولید ایجاد می‌کند. برای اندازه‌گیری بهره‌وری نیروی کار در سطح یک بخش از اقتصاد، می‌توان از نسبت ارزش افزوده به تعداد نیروی کار (تعداد شاغلین) استفاده کرد. رشد بهره‌وری نیروی کار (GLP) به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$GLP = \frac{LP_t}{LP_0} \times 100 \quad (۲)$$

LP_t نشان‌دهنده بهره‌وری نیروی کار در زمان t است و LP_0 مربوط به بهره‌وری نیروی کار در سال پایه می‌باشد. LP_t به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$LP_t = \frac{y_t}{L_t} \quad (۳)$$

در فرمول فوق y_t ارزش افزوده به قیمت ثابت و L_t تعداد نیروی کار در زمان t می‌باشد.

۲-۱-۲- بهره‌وری سرمایه

سرمایه یکی از مهمترین عوامل موثر در تولید می‌باشد. برای اندازه‌گیری بهره‌وری سرمایه در یک بخش از اقتصاد، از نسبت ارزش افزوده به موجودی سرمایه در آن بخش استفاده می‌شود. معمولاً در محاسبه این شاخص ابتدا ارزش افزوده و ارزش موجودی سرمایه از قیمت‌های جاری به قیمت‌های ثابت سال پایه تبدیل می‌شود و سپس از تقسیم ارزش افزوده بر موجودی سرمایه، بهره‌وری سرمایه به قیمت ثابت حاصل می‌گردد. رشد بهره‌وری سرمایه (GCP) به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$GCP = \frac{CP_t}{CP_0} \times 100 \quad (۴)$$

^۱ Partial Factor Productivity

CP_t نشان دهنده بهره‌وری سرمایه در زمان t است و CP_0 مربوط به بهره‌وری سرمایه در سال پایه می‌باشد. CP_t به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$CP_t = \frac{y_t}{K_t} \quad (5)$$

در فرمول فوق y_t ارزش افزوده به قیمت ثابت و K_t موجودی سرمایه به قیمت ثابت در زمان t می‌باشد.

۲-۲- بهره‌وری کل عوامل تولید

شاخص بهره‌وری کل عوامل تولید $(TFP)^1$ به صورت نسبت خروجی (ارزش افزوده) به داده‌ها (نیروی کار و سرمایه به صورت توأم) تعریف می‌شود و بیانگر متوسط تولید به ازای هر واحد از کل منابع تولید است. برای محاسبه بهره‌وری کل عوامل تولید از رویکرد کندریک، دیویژیا، مانده سولو و تحلیل پوششی داده‌ها (مالم کوئیست) استفاده می‌کنیم.

۲-۲-۱- رویکرد کندریک

در روش کندریک برای محاسبه TFP در مخرج کسر، از مجموع موزون نیروی کار و سرمایه استفاده می‌شود. شاخص TFP در روش کندریک به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$T_K = \frac{y_t}{\alpha_L L_t + \alpha_K K_t} \quad (6)$$

۲-۲-۲- رویکرد دیویژیا

برای محاسبه TFP به روش دیویژیا از روش زیر استفاده می‌شود:

$$T_D = \frac{y_t}{L_t^{\alpha_L} \times K_t^{\alpha_K}} \quad (7)$$

در دو فرمول فوق، y_t ارزش افزوده به قیمت ثابت در زمان t ، K_t موجودی سرمایه به قیمت ثابت در زمان t ، L_t تعداد نیروی کار در زمان t ، α_L سهم عامل کار در ارزش افزوده و α_K سهم عامل سرمایه در ارزش افزوده می‌باشد. اگر فرض شود اقتصاد به صورت بازده به مقیاس ثابت عمل کند، در این صورت داریم:

$$\alpha_L + \alpha_K = 1 \quad (8)$$

۲-۲-۳- رویکرد مانده سولو

اولین بار سولو^۲ (۱۹۵۷) رشد بهره‌وری کل عوامل تولید را مطرح کرد. در روش مانده سولو تنها یک خروجی داریم که آن را با اسکالر γ نمایش می‌دهیم و دو ورودی داریم که آنها را با L و K نمایش می‌دهیم. خروجی در نظر گرفته شده ارزش افزوده به قیمت ثابت سال پایه و دو ورودی L و K به ترتیب نیروی کار و سرمایه به قیمت ثابت سال پایه می‌باشند. مانده سولو به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$\hat{T} = \hat{\gamma} \cdot (\alpha_K \hat{K} + \alpha_L \hat{L}) \quad (9)$$

در رابطه ۹ علامت " $\hat{\cdot}$ " نشان دهنده نرخ رشد می‌باشد. نرخ رشد به صورت زیر تعریف می‌شود: نرخ رشد یک متغیر، مثلاً x ، در بازه زمانی t و $t+1$ که آن را با \hat{x} نشان می‌دهیم به صورت رابطه ۱۰ تعریف می‌شود:

¹ Total Factor Productivity

^۲ Solow

$$\hat{x} = \frac{x_{t+1} - x_t}{x_t} \quad (10)$$

۲-۲-۴- تحلیل پوششی داده‌ها

اولین بار، فارل^۱ (۱۹۵۷) روش ناپارامتریک را مطرح کرد. تحلیل پوششی داده‌ها (DEA)^۲ روشی ناپارامتریک است که مرز تولید آن تابع قطعه‌قطعه خطی می‌باشد. در روش DEA با توجه به مقایسه نسبی که بین واحدهای تصمیم‌گیرنده انجام می‌شود، بهره‌وری محاسبه می‌کنیم (برای مطالعه بیشتر به جهانشاهلو^۳ و همکاران، ۲۰۰۷)، (میرحسینی^۴، ۲۰۱۲)، (کوپر و همکاران^۵، ۲۰۰۶) و (ری^۶، ۲۰۰۴) مراجعه کنید).

در روش تحلیل پوششی داده‌ها بهره‌وری را می‌توانیم به دو قسمت تغییر کارایی و تکنولوژی تفکیک کنیم و در واقع بهره‌وری را می‌توان برآیند تغییرات کارایی و تغییرات تکنولوژی در نظر گرفت. با توجه به اینکه در ادامه از مدل‌های مینی‌م‌سازی استفاده می‌کنیم در نتیجه عددی که برای کارایی با توجه به محدودیت‌های مدل بدست می‌آید، نشان می‌دهد که با توجه به خروجی که داریم تا چه میزان می‌توانستیم ورودی کمتری استفاده کنیم. زمانیکه تغییرات تکنولوژی را بررسی می‌کنیم، انتقال مرز تولید را بررسی می‌کنیم.

اگر ورودی‌ها را افزایش دهیم و این تغییر منجر شود حداکثر خروجی نیز افزایش یابد در این حالت بهبود بهره‌وری را شاهد هستیم اما اگر افزایش ورودی منجر به کاهش خروجی گردد، این حالت منجر به کاهش بهره‌وری می‌شود. در ادامه شاخص مالم کوئیست که در محاسبه بهره‌وری در تحلیل پوششی داده‌ها استفاده می‌شود را توضیح خواهیم داد. نمادهایی که در ادامه ذکر می‌شوند، نشان‌دهنده بردار ورودی و لا نشان‌دهنده بردار خروجی است که اعضای آنها نیمه مثبت می‌باشند.

مالم کوئیست:

تابع فاصله‌ای که در قسمت مالم کوئیست از آن استفاده می‌کنیم تنها تغییرات را بر روی خروجی‌ها یا ورودی‌ها اعمال می‌کند. با توجه به اینکه در اقتصاد ایران شرط بازده به مقیاس ثابت برقرار است تابع فاصله‌ای که در نظر می‌گیریم، مدل CCR می‌باشد که توسط چارنز، کوپر و رودز^۷ (۱۹۷۸) بیان شده است و دارای ویژگی بازده به مقیاس ثابت است. مدل CCR در حالت ورودی محور، به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$D(x^t, y^t, t) = \text{Min } \theta$$

$$s.t. \sum_{j=1}^n \lambda_j x_{ij}^t \geq \theta x_0^t \quad i=1, \dots, s$$

$$\sum_{j=1}^n \lambda_j y_{rj}^t \leq y_0^t \quad r=1, \dots, q$$

$$\lambda_j \leq 0 \quad j=1, \dots, n$$
(11)

^۱ Farrell

^۲ Data Envelopment Analysis

^۳ Jahanshahloo et al

^۴ Mirhasani

^۵ Cooper et al.

^۶ Ray

^۷ Charnes, Cooper and Rhodes

فار و گروسکوف^۱ (۱۹۹۲) نشان دادند که می توانیم در DEA شاخص بهره‌وری کل عوامل تولید را با استفاده از روش مالم کوئیست بدست آوریم که به صورت زیر تعریف می‌شود:

$$M = \left[\frac{D(x^{t+1}, y^{t+1}, t)}{D(x^t, y^t, t)} \times \frac{D(x^{t+1}, y^{t+1}, t+1)}{D(x^t, y^t, t+1)} \right]^{1/2} \quad (۱۲)$$

همانطور که مشاهده می‌شود، شاخص مالم کوئیست میانگین هندسی نسبت توابع فاصله در نقاط t و $t+1$ می‌باشد. رابطه ۱۲ را می‌توان به صورت زیر نیز نوشت که در این صورت شاخص مالم کوئیست به دو بخش تجزیه می‌شود، که دو بخش شامل تغییرات کارایی و تغییرات تکنولوژی می‌باشند.

$$M = \left[\frac{D(x^{t+1}, y^{t+1}, t+1)}{D(x^t, y^t, t)} \right] \times \left[\frac{D(x^t, y^t, t)}{D(x^t, y^t, t+1)} \times \frac{D(x^{t+1}, y^{t+1}, t)}{D(x^{t+1}, y^{t+1}, t+1)} \right]^{1/2} \quad (۱۳)$$

گروه اول تغییرات کارایی و گروه دوم تغییرات تکنولوژی را در بازه زمانی t و $t+1$ بررسی می‌کند.

$D(x^t, y^t, t+1)$: تابع فاصله برای مرز سال $t+1$ با مقادیر مربوط به زمان t

$D(x^{t+1}, y^{t+1}, t+1)$: تابع فاصله برای مرز سال $t+1$ با مقادیر مربوط به زمان $t+1$

$D(x^{t+1}, y^{t+1}, t)$: تابع فاصله برای مرز سال t با مقادیر مربوط به زمان $t+1$

$D(x^t, y^t, t)$: تابع فاصله برای مرز سال t با مقادیر مربوط به زمان t

M : بهره‌وری کل عوامل تولید

در رابطه ۱۳، $D(x^t, y^t, t)$ برابر مدل ۱۱ می‌باشد و $D(x^{t+1}, y^{t+1}, t+1)$ مشابه مدل ۱۱ است با این تفاوت که از داده‌های $t+1$ بجای t در مدل ۱۱ استفاده می‌کنیم. برای محاسبه $D(x^t, y^t, t+1)$ و $D(x^{t+1}, y^{t+1}, t)$ از مدل‌های ۱۴ و ۱۵ استفاده می‌کنیم.

با توجه به اینکه از مدل ورودی محور با ویژگی بازده به مقیاس ثابت استفاده شده است، اگر عدد بدست آمده برای M بیشتر از یک باشد، رشد بهره‌وری داریم و اگر عدد بدست آمده کوچکتر از یک باشد در این صورت بهره‌وری کاهش یافته است. در ادامه به اجرای رویکردهای بیان شده در قسمت بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید برای داده‌های واقعی سال ۱۳۹۰ ایران می‌پردازیم.

$$D(x^t, y^t, t+1) = \text{Min } \theta$$

$$\text{s.t. } \sum_{j=1}^n \lambda_j x_{ij}^{t+1} \geq \theta x_0^t \quad i=1, \dots, s$$

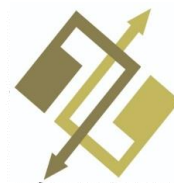
$$\sum_{j=1}^n \lambda_j y_{rj}^{t+1} \leq y_0^t \quad r=1, \dots, q$$

^۱ Färe and Grosskopf

$$\lambda_j \leq 0 \quad j=1, \dots, n$$

(۱۴)

$$D(x^{t+1}, y^{t+1}, t) = \text{Min } \theta$$

$$s.t. \sum_{j=1}^n \lambda_j x_{ij} \geq \theta x_0^{t+1} \quad i=1, \dots, s$$

$$\sum_{j=1}^n \lambda_j y_{rj} \leq y_0^{t+1} \quad r=1, \dots, q$$

$$\lambda_j \leq 0 \quad j=1, \dots, n$$

(۱۵)

۳- اجرای رویکردهای بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید

در این بخش به اجرای رویکردهای ذکر شده بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید که در بخش‌های قبل مطرح شده‌اند، خواهیم پرداخت. با توجه به اطلاعات موجود، رویکردها را برای سال ۱۳۹۰ اجرا می‌کنیم. برای اجرای مدل‌ها، ورودی‌های در نظر گرفته شده نیروی کار و سرمایه می‌باشند و خروجی در نظر گرفته شده ارزش افزوده است که از قیمت ثابت سال ۱۳۸۳، برای ارزش افزوده و سرمایه استفاده شده است. اقتصاد ایران به بخش‌های مختلفی تقسیم می‌شود و آن را می‌توانیم به ۸ بخش تقسیم کنیم. با توجه به اینکه نیروی کار بخش نفت و معدن جمع شده و بخش حمل و نقل، انبارداری و ارتباطات نیز با یکدیگر جمع شده‌اند، ۸ بخش به هفت بخش تبدیل می‌شود. همچنین کل اقتصاد به عنوان یک بخش در نظر گرفته شده است در نتیجه در مجموع هشت واحد تصمیم گیرنده داریم. برای محاسبه سهم عامل کار از نسبت جبران خدمات کارکنان استفاده می‌کنیم و با توجه به اینکه فرض می‌کنیم اقتصاد به صورت بازده به مقیاس ثابت عمل می‌کند، در نتیجه سهم عامل سرمایه برابر یک منهای سهم عامل کار می‌باشد. با توجه به اینکه کمبود منابع و به ویژه کمبود سرمایه یکی از مسائل مهم در جهان می‌باشد در نتیجه برای تحقق هدف ذکر شده در این مقاله از مدل‌های ورودی محور استفاده می‌کنیم تا بتوانیم حداقل سرمایه مورد نیاز را بدست آوریم (لازم به ذکر است که مدل‌های DEA که در بخش قبل معرفی شدند نیز از نوع ورودی محور می‌باشند).

با توجه به اینکه می‌خواهیم میزان بهره‌وری در سال ۱۳۹۰ را محاسبه کنیم، در محاسبه شاخص‌های بهره‌وری مالم کوئیست زمان t برابر است با سال ۱۳۸۹ و زمان $t+1$ برابر با سال ۱۳۹۰ است. نتایج روش‌های ذکر شده در بخش دو، در جدول ۱ مشاهده می‌شود.

ستون دوم و سوم جدول ۱، بهره‌وری جزئی عوامل تولید بخش‌های مختلف نشان می‌دهد. هر چه میزان بهره‌وری نیروی کار و سرمایه بیشتر باشد نشان‌دهنده عملکرد بهتر نیروی کار و سرمایه می‌باشد. طبق نتایج بدست آمده، بهره‌وری نیروی کار در بخش استخراج معدن تفاوت بسیار زیادی با بهره‌وری نیروی کار در سایر بخش‌ها دارد و این نشان‌دهنده عملکرد بسیار خوب نیروی کار در بخش استخراج معدن می‌باشد. پس از بخش استخراج معدن عملکرد بهره‌وری نیروی کار در بخش حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات و صنعت نسبت به سایر بخش‌ها بهتر می‌باشد. طبق نتایج بدست آمده، بهره‌وری سرمایه در بخش ساختمان تفاوت بسیار زیادی با بهره‌وری سرمایه در سایر بخش‌ها

دارد و این نشان دهنده استفاده درست و بهینه از سرمایه در بخش ساختمان می باشد. پس از بخش ساختمان عملکرد بهره‌وری سرمایه در بخش های استخراج معدن و صنعت نسبت به سایر بخش ها بهتر می باشد.

جدول ۱- بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید.

Table 1- Partial and Total Factor Productivity.

شاخص مالم کوئیست	روش مانده سولو	روش دیویژیا	روش کندریک	بهره‌وری سرمایه	بهره‌وری نیروی کار	بخش‌ها
0.9687	-0.054	0.291	0.185	0.394	0.042	کشاورزی
0.8759	-0.007	0.876	0.869	0.840	1.458	استخراج معدن
1.0268	0.059	0.257	0.206	0.472	0.122	صنعت
0.9674	-0.302	0.330	0.205	0.066	0.099	آب و برق و گاز
0.9809	-0.054	0.102	0.053	3.470	0.043	ساختمان
1.0063	0.032	0.216	0.205	0.263	0.133	حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات
1.0087	0.057	0.125	0.121	0.196	0.106	سایر خدمات
1.0001	0.027	0.169	0.152	0.287	0.108	کل اقتصاد

چهارمین ستون جدول ۱، نتایج بدست آمده از روش کندریک برای محاسبه بهره‌وری کل عوامل تولید نشان می دهد. طبق نتایج بدست آمده بخش استخراج معدن و صنعت عملکرد بهتری در بهره‌وری کل عوامل تولید با استفاده از روش ذکر شده دارند. بخشی که کمترین میزان بهره‌وری کل عوامل تولید را با روش ذکر شده دارد، بخش ساختمان می باشد.

پنجمین ستون جدول ۱، نتایج بدست آمده از روش دیویژیا برای محاسبه بهره‌وری کل عوامل تولید نشان می دهد. طبق نتایج بدست آمده بخش استخراج معدن و آب و برق و گاز عملکرد بهتری در بهره‌وری کل عوامل تولید با استفاده از روش دیویژیا دارند. با توجه به نتایج بدست آمده بخشی که کمترین میزان بهره‌وری کل عوامل تولید را با روش دیویژیا دارد بخش ساختمان است.

در جدول ۱، در قسمت رویکرد مانده سولو عدد صفر و بزرگتر از صفر، نشان دهنده رشد بهره‌وری و اعداد کوچکتر از صفر نشان دهنده کاهش بهره‌وری می باشد. با توجه به نتایج مانده سولو در جدول ۱ مشاهده می شود، در بخش های کشاورزی، استخراج معدن، آب و برق و گاز و ساختمان بهره‌وری کاهش یافته است و در بخش های صنعت، حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات و سایر خدمات رشد بهره‌وری مشاهده شده است.

در جدول ۱، در ستون شاخص مالم کوئیست، بخش هایی که عدد بدست آمده برای آنها بزرگتر و مساوی یک است، در طی بازه زمانی تحت بررسی رشد بهره‌وری داشته اند. اگر اعداد گزارش شده در بخش شاخص مالم کوئیست بزرگتر از یک باشد در این صورت میزان اختلاف عدد گزارش شده از عدد یک مقدار رشد را نشان می دهد. در بخش هایی که عدد مشاهده شده کوچکتر از یک است در آن بخش، کاهش بهره‌وری مشاهده شده است. اگر اعداد گزارش شده در بخش شاخص مالم کوئیست کوچکتر از یک باشند در این صورت میزان اختلاف عدد یک از عدد گزارش شده مقدار کاهش بهره‌وری را نشان می دهد. با توجه به نتایج مالم کوئیست که در جدول ۱ مشاهده می شود، در بخش کشاورزی سه درصد، بخش استخراج معدن دوازده درصد، بخش آب و برق و گاز سه درصد و بخش ساختمان دو درصد کاهش بهره‌وری داریم. در بخش صنعت سه درصد، بخش حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات یک درصد و بخش سایر خدمات یک درصد رشد بهره‌وری داشته ایم.

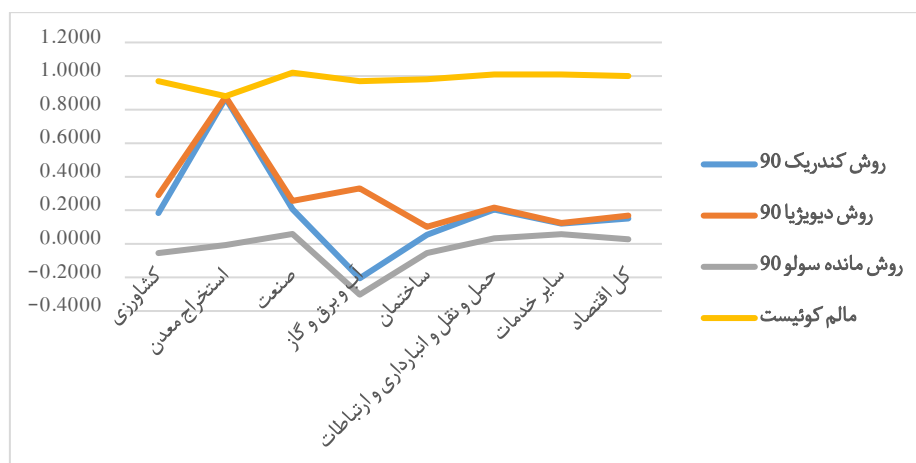
در روش کندریک و دیویژیا بخش استخراج معدن، بیشترین رشد بهره‌وری را دارد و بخش ساختمان کمترین رشد بهره‌وری را دارد. در روش مانده سولو بخشی که بیشترین رشد بهره‌وری را داشته است بخش صنعت می باشد و بخشی که بیشترین کاهش بهره‌وری را داشته است، بخش آب و برق و گاز می باشد. در روش مالم کوئیست بخشی که بیشترین رشد بهره‌وری را داشته است بخش صنعت می باشد و بخشی که بیشترین کاهش بهره‌وری را داشته است، بخش استخراج معدن می باشد. این تفاوت به این دلیل است که در روش مالم کوئیست تغییرات کارایی و تغییرات تکنولوژی لحاظ می شود اما در سایر روش ها از تغییرات ناکارایی صرف نظر می شود و فرض می شود که واحدها به صورت کارا عمل می کنند.

همانطور که مشاهده می‌شود برای کل اقتصاد، در قسمت بهره‌وری جزئی عوامل تولید بهره‌وری نیروی کار و سرمایه افزایش کمی داشته‌اند. در رویکردهای بهره‌وری کل عوامل تولید برای کل اقتصاد، در روش کندریک و دیویژیا بهره‌وری، افزایش یافته است و در قسمت مانده سولو رشد بهره‌وری کل اقتصاد جزئی می‌باشد و در شاخص مال‌کوئیست، تغییری در بهره‌وری مشاهده نشده است.

شکل ۱ مقایسه بین شاخص‌های بهره‌وری کل عوامل تولید را نشان می‌دهد.

شکل ۱- مقایسه شاخص بهره‌وری کل عوامل تولید.

Figure 1- Comparison of total factor productivity index.

بدست آوردن نتایج تغییرات کارایی و تغییرات تکنولوژی در روش‌های تحلیل پوششی داده‌ها که برای محاسبه بهره‌وری استفاده می‌شوند حائز اهمیت می‌باشند زیرا در این صورت می‌توانیم علت اینکه چرا بهره‌وری کم و یا منفی است را تشخیص دهیم. مدیران بخش‌های مختلف می‌توانند با توجه به این اعداد سعی کنند نقاط ضعف بخش‌ها را برطرف کنند و تشخیص دهند که این کمبود بهره‌وری ناشی از ناکارایی مدیریتی است یا مربوط به تغییرات تکنولوژی است. با توجه به اهمیت نتایج تغییرات کارایی و تغییرات تکنولوژی، این اعداد در جدول ۲ گزارش شده‌اند:

جدول ۲- تغییرات کارایی و تکنولوژی.

Table 2- Changes of Efficiency and Technology.

بخش‌ها	تغییرات کارایی	تغییرات تکنولوژی
کشاورزی	0.9778	0.9907
استخراج معدن	1.0000	0.8759
صنعت	1.0237	1.0030
آب و برق و گاز	0.9550	1.0129
ساختمان	1.0000	0.9809
حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات	0.9980	1.0083
سایر خدمات	0.9998	1.0089
کل اقتصاد	0.9936	1.0065

در ادامه به تحلیل روش مال‌کوئیست برای بخش‌های مختلف، با استفاده از نتایج بدست آمده در جدول ۲، می‌پردازیم:

تغییرات بهره‌وری کل عوامل تولید بخش کشاورزی در طی دوره مورد بررسی منفی می‌باشد که بخش عمده این کاهش بدلیل تغییرات کارایی می‌باشد. این نشان می‌دهد که طی دوره مورد بررسی، تولید در حالت بهینه صورت نگرفته است. تغییرات تکنولوژی بسیار جزئی می‌باشد و این نشان می‌دهد که پیشرفت‌های فنی و تکنولوژی تأثیر محسوسی بر بخش کشاورزی داشته است.

در بخش استخراج معدن شاهد تحولات قابل توجهی در کاهش بهره‌وری بوده‌ایم. این کاهش بدلیل تغییرات تکنولوژیکی می‌باشد که این بدلیل عدم استفاده درست از پیشرفت‌های علمی و تکنولوژی در مراحل مختلف شامل کشف، استخراج و تولیدات محصولات نفتی می‌باشد.

بخش صنعت در دوره مورد بررسی افزایش بهره‌وری داشته است. تغییرات تکنولوژی در حد جزئی بهبود یافته است اما دلیل اصلی افزایش بهره‌وری تغییرات کارایی می‌باشد. در نتیجه در مجموع سبب شده است که بهره‌وری کل عوامل تولید در بخش صنعت روندی افزایشی داشته باشد.

بخش آب و برق و گاز در طی در دوره مورد بررسی کاهش بهره‌وری داشته است. با توجه به نتایج موجود در جدول ۲، مشاهده می‌شود که در این بخش تغییرات کارایی کاهش یافته است اما تغییرات تکنولوژی در حد قابل قبولی افزایش یافته است. اما این افزایش در حدی نبوده است که بتواند ناکارایی تکنیکی را جبران کند در نتیجه، در مجموع بهره‌وری کاهش یافته است.

بخش ساختمان در طی دوره بررسی با کاهش بهره‌وری مواجه شده است. دلیل اصلی کاهش بهره‌وری تغییرات تکنولوژی در این بخش می‌باشد. همانطور که مشاهده در این بخش، کارایی تغییر نکرده است.

تغییرات بهره‌وری در بخش حمل و نقل و انبارداری و ارتباطات و سایر خدمات در طی دوره مورد بررسی، بهبود داشته است. اگرچه بهبود جزئی در تغییرات تکنولوژی این بخش‌ها مشاهده می‌شود اما از نقطه نظر تغییرات کارایی تقریباً تغییری نداشته‌اند.

روند بهره‌وری اقتصادی کشور در طی دوره مورد بررسی تقریباً ثابت بوده است، اما عملکرد کلی بسیاری از بخش‌های اقتصادی با توجه به منابع موجود توجیه‌پذیر نمی‌باشد. در این زمینه بخش صنعت رشد بهره‌وری بیشتری داشته است. بررسی بهره‌وری در بخش‌های اقتصادی کشور با توجه به اطلاعات موجود، بیانگر وضعیت نامناسب بهره‌وری در بخش استخراج معدن در مقایسه با دیگر بخش‌های اقتصادی می‌باشد.

بخش آب و برق و گاز در میان بخش‌ها در قسمت تغییرات تکنولوژی بهترین عملکرد را داشته است اما در قسمت تغییرات کارایی بدترین عملکرد را داشته است. بخش صنعت نیز از نظر بررسی تغییرات کارایی پیشرفت بسیار خوبی داشته است. بخش استخراج معدن از نظر تغییرات تکنولوژی عملکرد خوبی نداشته است.

با توجه به اعدادی که برای بهره‌وری بخش‌های مختلف بدست می‌آید، مدیران بخش‌ها می‌توانند در راستایی عمل کنند که بتوانند میزان رشد بهره‌وری بخش‌های خود را افزایش دهند و اگر رشد بهره‌وری منفی را تجربه کرده‌اند، سعی کنند دلایلی که عدد بهره‌وری منفی بدست می‌آید را بررسی کنند که این منفی بودن عدد بهره‌وری ناشی از تغییرات کارایی است یا تغییرات تکنولوژی. اگر هر بخش سعی کند، رشد بهره‌وری خود را افزایش دهد در این صورت افزایش بهره‌وری بخش‌ها بر افزایش بهره‌وری کل اقتصاد نیز تاثیر می‌گذارد که در نتیجه سبب بهبود رشد اقتصادی نیز می‌گردد. افزایش رشد اقتصادی سبب بهبود شرایط جامعه و بهبود زندگی افراد می‌گردد و همچنین افزایش رشد اقتصادی سبب تولید بیشتر نیز می‌شود که این امر منجر می‌شود تا از بیکاری در جامعه نیز کاسته شود.

۴- نتیجه‌گیری و پیشنهادات

رویکردهای مختلفی برای بهره‌وری جزئی و کل عوامل تولید مطرح شده‌اند. از جمله رویکردهایی که می‌توان برای بهره‌وری کل عوامل تولید به آنها اشاره کرد، رویکردهای کندریک، دیویژیا، مانده سولو و تحلیل پوششی داده‌ها (شاخص مال‌کوئیست) می‌باشد. تمام رویکردها همزمان در مقاله ارائه شدند و سپس با توجه به داده‌های واقعی ایران، به بررسی بهره‌وری بخش‌های مختلف و کل اقتصاد پرداختیم. در برخی از این رویکردها از فرضیات رفتاری بهینه‌سازی استفاده می‌شود که سبب می‌شود از فرض ناکارایی در محاسبه بهره‌وری صرف نظر کنیم و این یکی از تفاوت‌هایی است که بین روش‌ها وجود دارد. در روش تحلیل پوششی داده‌ها تنها به اطلاعاتی درباره ورودی‌ها و خروجی‌ها نیاز داریم و از هیچ فرض رفتاری استفاده نمی‌کنیم در نتیجه عددی که بدست می‌آید، نسبت به سایر روش‌ها مطلوب‌تر است زیرا در این روش هم تغییرات تکنولوژی و هم تغییرات کارایی در نظر گرفته می‌شود. با توجه به نتایج بدست

آمده از تغییرات تکنولوژی و کارایی در بخش مالم کوئیست می‌توانیم مشاهده کنیم که کاهش بهره‌وری بخش‌های اقتصاد به چه علتی رخ داده است آیا لازم است تصمیمات مدیریتی جدید گرفته شود تا عملکرد بخش‌ها بهبود پیدا کند و تولید در حالت بهینه صورت گیرد یا بدلیل استفاده نادرست از پیشرفت‌های فنی و تکنولوژی می‌باشد؟

رشد بهره‌وری سبب می‌شود که خروجی (تولید) نیز افزایش یابد. برای افزایش رشد اقتصادی، تولید سرانه و رفاه اقتصادی جامعه اگر شاخص بهره‌وری بهبود پیدا کند، می‌تواند به عنوان محرکی برای رشد اقتصادی در نظر گرفته شود. با توجه به پیشرفتی که در تکنولوژی داریم، نتیجه می‌توانیم شاهد بهره‌وری بیشتر و استانداردهای زندگی بهتر باشیم. بهبود بهره‌وری در رشد و توسعه کشور نقش بسزایی دارد. همچنین افزایش رشد اقتصادی سبب تولید بیشتر نیز می‌شود که این امر منجر می‌شود تا از بیکاری در جامعه نیز کاسته شود. اهمیت موضوع بهره‌وری تا حدی است که در کشور ایران، در برنامه‌های توسعه نیز به موضوع بهره‌وری اشاره شده است. همانطور که مشاهده شد بخش صنعت بیشترین رشد بهره‌وری را دارد. در مطالعات آینده سعی داریم با استفاده از داده‌های بازه‌ای و تصادفی بهره‌وری اقتصاد ایران را مورد تجزیه و تحلیل قرار دهیم. همچنین با توجه به اینکه برخی از داده‌ها در هر بازه زمانی موجود نیستند، مشابه مقاله حاضر که داده‌های جدیدتر برای محاسبه بهره‌وری به روش‌های اقتصادی در دسترس نبود، در نتیجه سعی داریم بتوانیم با توجه به روند اقتصاد، داده‌های سال‌های مختلف را پیش بینی کنیم. در نتیجه می‌توانیم مشاهده کنیم که برای اینکه در سال‌های آتی با کمبود بهره‌وری مواجه نشویم لازم است چه تصمیمات مدیریتی و تکنولوژی جدیدی گرفته شود. با توجه به اینکه در این ارزیابی مشخص می‌شود نقاط ضعف و قدرت بخش‌های مختلف اقتصادی به چه صورت است، بخش‌هایی که نقاط ضعف دارند را می‌توانیم در سیاست‌گذاری‌ها و برنامه‌ریزی‌هایی که برای سال‌های آتی خواهیم داشت به این نقاط ضعف توجه کنیم و تلاش کنیم این نقاط ضعف را برطرف کنیم.

منابع مالی

برای تحقیق انجام شده، بودجه یا کمک هزینه‌ای دریافت نشده است.

تعارض با منافع

نویسندگان اعلام می‌دارند که هیچ تضادی در منافع در مورد انتشار این نسخه وجود ندارد، همه نویسندگان، نسخه نهایی ارسال شده را مشاهده و تأیید کرده‌اند. نویسندگان تضمین می‌کنند که مقاله، اثر اصلی آنها بوده، قبلاً چاپ نشده، و در حال حاضر تحت انتشار نمی‌باشد.

منابع

- [1] Abbasian, E., & Mehregan, N. (2007). Total factor productivity (TFP) in Iranian economic sectoral: A DEA approach. *Tahghighat-E-Eghtesadi*, (78), 153-176. (In Persian). DOI:<https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=101861>
- [2] Amirteymouri, S., & Khalilian, S. (2010). The growth of total factors productivity in Iran's important sectors during the first, the second and the third development plans. *Eqtesad-E-Keshavarzi va Towsee*, 18(71), 141-162. (In Persian). DOI:<https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=250062>
- [3] Charnes, A., Cooper, W. W., & Rhodes, E. (1978). Measuring the efficiency of decision making units. *European Journal of Operational Research*, 2(6), 429-444. DOI: [https://doi.org/10.1016/0377-2217\(78\)90138-8](https://doi.org/10.1016/0377-2217(78)90138-8)
- [4] Cooper, W. W., Seiford, L. M., & Tone, K. (2006). *Introduction to Data Envelopment Analysis and Its Uses: With DEA-Solver software and references*, Springer, US.
- [5] Dizaji, M. (2018). Forecast of Total Factor Productivity in the Economy. *Economic Strategy*, 7(25), 45-70. (In Persian). DOI:<https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=713634>
- [6] Dizaji, M., & Ketabforoushadri, A. (2015). The effects of human development on labor productivity in selected OECD countries. *Productivity management (Beyond Management)*, 8(31), 125-140. (In Persian). DOI:<https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=477856>
- [7] Färe, R., & Grosskopf, S. (1992). Malmquist Productivity Indexes and Fisher Ideal Indexes. *The Economic Journal*, 102(410), 158-160. DOI: <https://doi.org/10.2307/2234861>
- [8] Farrell, M. (1957). The Measurement of Productive Efficiency. *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (General)*, 120(3), 253-290. DOI: <https://doi.org/10.2307/2343100>.

- [9] Eisazadeh, S., & Soufimajidpour, M. (2018). TFP Growth, Technological Progress, Efficiency Changes: Empirical Evidence from Iranian Manufacturing Industries. *Economic Modeling*, 11(40), 29-48. (In Persian). DOI:<https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=684028>
- [10] Jahanshahloo, G. R., Hosseinzadeh Lotfi, F., & Nikomaram, H. (2007). *Data Envelopment Analysis and It's Applications*, Asare Nafis.
- [11] Mahmodi, N., Hosseinpoor, A., & Rezaei, M. (2019). Analysis of Total Factor Productivity in Selected Sectors with the Economic Sanctions Index. *Tahghighat-E-Eghtesadi*, 45(3), 659-693. (In Persian). DOI:<https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=688801>
- [12] Mehrara, M., & Ahmadzadeh, E. (2009). The impacts of total factor productivity (TFP) on the growth of the Iran's main economy sectors. *Tahghighat-E-Eghtesadi*, 44(87), 209-232. (In Persian). DOI:<https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=176784>
- [13] Mirhasani, S. A. (2012). *Data Envelopment Analysis, Amirkabir University of Technology*, Tehran Polytechnic Press.
- [14] Mohamadzadeh, P., Akbare fard, H., Akbari, A., & Atapour, S. (2013). Productivity and Economic Growth in Selected Developing Countries. *The Journal of Productivity Management*, 7(1(24)), 15-34. (In Persian).
- [15] Motamedi, S., & Rahmani, T. (2018). The impact of foreign direct investment on capital formation, productivity and economic growth in developing countries. *Journal of Economic Growth and Development Research*, 8(30), 117-132. (In Persian). DOI:<https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=739795>
- [16] Nadali, M., & Rezaee, J., & Salahmanesh, A. (2012). The relationship between total factor productivity and oil growth. *Journal of Quantitative Economics (Quarterly Journal Of Economics Review)*, 9(1 (32)), 113-131. (In Persian). DOI:<https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=317174>
- [17] Norozi, F., Nonejad, M., Ebrahimi, M., & Khodaparast Shirazi, J. (2021). Investigation of Productivity Growth Factors in Iran Using Artificial Neural Networks Algorithm. *Quarterly Journal of Economic Growth and Development Research*, 11(42), 58-35. (In Persian). DOI: [10.30473/egdr.2019.48433.5378](https://doi.org/10.30473/egdr.2019.48433.5378)
- [18] Raa, T., & Shestalova, V. (2011). The Solow residual, Domar aggregation, and inefficiency: A synthesis of TFP measures. *Journal of Productivity Analysis*, 36(1), 71-77. Retrieved June 15, 2021, DOI: <http://www.jstor.org/stable/23883949>
- [19] Ray, S. C. (2004), *Data Envelopment Analysis: Theory and Techniques for Economics and Operations Research*. Cambridge: Cambridge University Press.
- [20] Sobhani, H., & Aziz Mohammad Lou, H. (2008). Comparative analysis of the factor productivity in iran's large manufacturing. *Tahghighat-E-Eghtesadi*, -(82), 87-119. (In Persian). DOI: <https://www.sid.ir/en/journal/ViewPaper.aspx?id=113366>
- [21] Solow, R. (1957). Technical Change and the Aggregate Production Function. *The Review of Economics and Statistics*, 39(3), 312-320. DOI: <https://doi.org/10.2307/1926047>
- [22] Tang, D., Tang, J., Zheng, x., Tingyu, Ma., & Brandon, B. (2017). Environmental regulation efficiency and total factor productivity -Effect analysis based on Chinese data from 2003 to 2013. *Ecological Indicators* 73: 312-318. DOI:<https://doi.org/10.1016/j.ecolind.2016.08.040>
- [23] Zare Joneghani, S., & Karami, M. (2019). Estimating the Growth of Total Productivity of Production Factors in the Period of 1380-1390. *Economic Development Policy*, 7(1), 87-106. (In Persian). DOI: [10.22051/edp.2020.25748.1208](https://doi.org/10.22051/edp.2020.25748.1208)
- [24] <https://www.npo.gov.ir>